

Union of India v. Rajesh Kumar @ Rajesh Kumar Lhiha 627
(J.S. Narang, J.)

ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਫਾਈਲਾਂ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚੱਲਕਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ/IIIaqa ਮੈਜਿਸਟੇਟ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ, ਸਮਾਨ ਰਕਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 2,00,000। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ। ਉਹ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹ ਤਫਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏਗਾ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਜੇ. ਐੱਸ. ਟੀ

ਜੇ. ਐੱਸ. ਨਾਰੰਗ ਜੇ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਲਹਿਹਾ।- ਜਵਾਬਦੇਹ

2002 ਦਾ *FAO 3271*

23 ਜੁਲਾਈ, 2002

ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ, 1989 — ਐੱਸ. ਐੱਸ. 123, 124 ਅਤੇ 124-ਏ — ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੀੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਗੱਡੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਕੱਟਣਾ — ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ — ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ — ਰੇਲਵੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਯਾਤਰੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ-ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ

ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ - ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ - ਰੇਲਵੇ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ - ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ, ਹੋਰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਛਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ

ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਪੈਸੇ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਯਾਤਰੀ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 7)

ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਰੇਲਗੱਡੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੇਲਗੱਡੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੀਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ? ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਸੁਵਿਧਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਉੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 8)

ਪੁਨੀਤ ਜਿੰਦਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

ਨਿਰਣਾ

ਜੇ. ਐਸ. ਨਾਰੰਗ, ਜੇ.

(1) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਰਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ 2, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ 1000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2,00,000 ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦਰਖਾਸਤ ਭਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਕਾਰਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਚੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਡੱਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਿੱਤੇ ਹੈਂਡਲ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੱਬੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਡੱਬਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫਿਸਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਕੱਟਣੀ ਪਈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ।

(3) ਜਵਾਬਦੇਹ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਿਸ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਆਦਿ ਲਈ ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਫਿਸਲਣ ਦਾ ਤੱਥ ਵੀ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 123, 124 ਅਤੇ 124-ਏ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਵਾਲੰਟੀ ਗੈਰ-ਫਿੱਟ ਸੱਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੰਤਰਣਯੋਗ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਕਾਰਨ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ “ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੀੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਣੀ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਯਾਤਰੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਸਨ।

(4) ਜਵਾਬਦੇਹ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 123, 124 ਅਤੇ 124-ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਕੀ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(5) ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਯਾਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਟੇਸ਼ਨ (ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਸਥਾਨ) ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਲਈ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਯਾਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਯਾਤਰੀ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਟਿਕਟ ਟਰੇਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਿਕਟਾਂ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਯਾਤਰੀ ਨੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਡੱਬੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਲਟਕ ਕੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਾਸ ਸਮਾਨ ਰੇਲ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਅਰੀਏਟਿਡ ਵਾਟਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ?** ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਚਟਾਲਾਂ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਚਟਾਲ ਨੂੰ ਲੋਡ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਫੀ ਚਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸਲੂਕ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹੈ? ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸਨ? ਕੀ ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਗੀ ਸੀ? ਇਹ ਸਰਮਨਾਕ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ - ਅੱਜ ਤੱਕ 100 ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਵੰਡੀ ਗਈ ਇਕਾਈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਪਤਲਾ ਰੂਪ ਹੈ!

(7) ਰੇਲਵੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਸੀਆਈਟ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ, ਹੋਰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਛਾਉਣਾ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਉਹ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਯਾਤਰੀ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(8) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਰੇਲਗੱਡੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੇਲਗੱਡੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੀਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 420 IPC ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ? ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ "ਸੁਵਿਧਾ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਉੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ/ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਚੈਰੀਮੈਨ, ਰੇਲਵੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।

ਜੇ. ਐੱਸ. ਟੀ

Union of India v. Rajesh Kumar @ Rajesh Kumar Lhiha 631
(J.S. Narang, J.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਈਸ਼ਵਰਜੋਤ ਕੌਰ